

NÁRODOHOSPODÁŘSKÝ OBZOR

1 – 2004

Kornélia Beličková, Erika Neubauerová, Alena Zubaľová

The control of use of the EU resources within the PHARE program in the Slovak Republic

Kontrola nakladania s prostriedkami európskej únie v rámci programu PHARE v Slovenskej republike

Summary:

Based on the outputs of the Lima declaration about the main merit of financial audit, which was accepted in 1977 in Lima, the most important condition about its exact and effective application is the necessity of existence of an independent auditing body monitoring the whole public finance.

Anotace:

Na základě výstupů Linské deklarace o hlavních výhodách finanční kontroly, která byla přijata roku 1977 v Limě, je nejdůležitější podmínkou přesného a efektivního použití finanční kontroly přítomnost nezávislého orgánu provádějícího audit celých veřejných financí.

Pavel Breinek

Process of Globalization

Proces globalizace

Summary:

Since the end of the Second World War we could witness a growing volume of international trade and international capital flows. This is a part of the phenomenon called globalization. The larger flows of trade and capital are associated with liberalization that occurs in world economy. This process of liberalization together with technological progress and political changes in the 80's and 90's create three basic factors of process globalization. We could say that liberalization promotes globalization and, on the other hand, is also a product of globalization. In this case globalization could be seen as an engine of liberalization.

This article surveys the relationship between globalization and liberalization. The work is divided into four parts. The first chapter is focused on general definition of globalization. It is important to sectionalize globalization into three parts: international trade, foreign direct investments and other financial flows. We also discuss the basic factors of globalization, which were mentioned above, and try to point out outward liberalization as a part of general process of liberalization in national economies. The second chapter is concentrated on international trade and also deals with principles of GATT. The third chapter draws attention to capital flows and the problem of their

control. The last chapter is aimed at selected impacts of liberalization as unemployment, inequality and economic growth. In general, we could say that liberalization does not worsen these problems but it improves the living standard in open economies.

Anotace:

Od konce druhé světové války jsme svědky nárůstu objemů mezinárodního obchodu a mezinárodních kapitálových toků. Toto je jedním z příznaků jevu, jež nazýváme globalizací. Zmíněné nárůsty objemu obchodů a toku kapitálu jsou spojeny s liberalizací světové ekonomiky. Tento proces liberalizace, společně s technickým pokrokem a politickými změnami v 80. a 90. letech, tvoří tři základní faktory procesu globalizace. Můžeme říci, že liberalizace podněcuje globalizaci, ovšem na druhé straně je také produktem globalizace. V tomto případě může být na globalizaci nahlíženo jako na motor liberalizace.

Článek zkoumá vztah mezi globalizací a liberalizací. Práce je rozdělena do čtyř částí. První část je zaměřena na obecnou definici globalizace. Je důležité rozdělit globalizaci na tři oblasti: mezinárodní obchod, přímé zahraniční investice a ostatní finanční toky. Dále jsou také diskutovány také základní faktory globalizace, zmíněné výše, kdy se pokoušíme poukázat na liberalizaci vnějších vztahů jakožto část obecného procesu liberalizace národních ekonomik. Druhý oddíl je zaměřen na mezinárodní obchod, je zde pojednáno také o podstatě dohody GATT. Třetí oddíl se věnuje tokům kapitálu, a jejich kontrole. Poslední část se pak zaměřuje na vybrané dopady liberalizace, jako je nezaměstnanost, nerovnoprávnost a ekonomický růst. Obecně můžeme říci, že liberalizace tyto problémy nezhoršuje, ale naopak životní úroveň v otevřených ekonomikách zlepšuje.

Kamil Fuchs, Stanislav Polouček

Insider Trading

Insider obchodování

Summary:

The abuse of information in the form of trading with securities on the basis of non-public information, otherwise known as insider trading, is still an unclear and above all a not well-understood activity of insider traders. Since this concept is not fully comprehensible, insider trading has therefore been sanctioned and consequently, has impacted on the economy and its financial intermediation effectiveness. That is why basic terms related to insider trading such as “insider information” and “insider trader” is explained in this paper together with the impact of insider trading on the capital market and its incompatibility with the basic principles of democratic societies. The question of discerning and proving the existence of insider trading is also discussed here. The differences between insider trading and informed trading are explained and documented with examples, after investment funds were introduced in the Czech Republic. Various authors vehemently disapprove the different forms of insider trading and come to the conclusion that the reason insider trading is not sanctioned by “independent” experts or reviewers is because of their misconception of the real meaning or substance of insider trading .

Anotace:

Zneužití informací ve formě obchodování s cennými papíry na základě neveřejných informací, známé také jako insider obchodování, je stále nejasná a především ne zcela dobře pochopená aktivita insider obchodníků. Protože tento koncept není zcela srozumitelný, jsou insider obchody trestány a následně mají dopad na ekonomiku a její efektivitu finančního zprostředkování. To je důvodem, proč jsou v tomto článku vysvětleny základní pojmy týkající se tohoto tématu, jako například „insider informace“ nebo „insider obchodník“, dále jsou vysvětleny dopady insider obchodování na kapitálové trhy a jeho nekompatibilita se základními principy demokratických společností. V článku je řešena také otázka rozpoznání a dokazování insider obchodů. Rozdíly mezi insider obchodování a obchodování s veřejnými informacemi jsou vysvětleny a dokumentovány na příkladech z doby po zahájení činností investičních fondů v České republice. Různí autoři vehementně odsuzovali různé formy insider obchodů a dospěli k závěru že důvod, proč není insider obchodování odsuzováno „nezávislými“ odborníky nebo recenzenty je ten, že tito dostatečně nepochopili skutečný význam nebo podstatu insider obchodů.

Karel Charvát

China and economic growth

Čína a ekonomický růst

Summary:

The first part of this paper examines Chinese economic growth in the short term and tries to answer the question whether this growth is sustainable at least for a short period of time or whether the Chinese economy will collapse soon. The second part of this paper examines the problem of blaming China for many of rich world's economic problems. The final part of this article addresses perspectives of Chinese future economic growth in the long term.

Anotace:

První část článku zkoumá čínský ekonomický růst v krátkém období, a pokouší se odpovědět na otázku, zda-li je tento růst aspoň krátkodobě udržitelný, nebo zda se čínská ekonomika brzy zhroutí. V druhé části článku je zkoumán problém obviňování Číny z mnoha problémů bohatší části světa. Závěrečná část se vyjadřuje k perspektivám budoucího čínského ekonomického růstu v dlouhém období.

Vojtěch Krebs, Antonín Slaný

Causes of Changes in Social Protection Systems

Příčiny změn v systémech sociálního zabezpečení.

Summary:

This article analyses the basic demographic, economic and social changes in recent years, which directly influence social protection system. It pays attention especially to the factors such as: ageing of population, increasing woman participation on labour market, high number of early retirements, persisting long-term unemployment and changing structure of households. Based on the brief analysis of these factors, which are

changing economic environment, the authors formulate basic aims of modernization of social protection systems.

Anotace:

Článek se zabývá základními demografickými, ekonomickými a sociálními změnami posledních let, které bezprostředně ovlivňují systém sociální ochrany. Všímá si především takových faktorů jako je: stárnutí populace, rostoucí účast žen na trhu práce, vysoký počet předčasných důchodů a přetrvávání dlouhodobé nezaměstnanosti a měnící se struktura domácností. Na základě stručné analýzy těchto faktorů měnících ekonomické prostředí pak autoři formulují základní cíle modernizace sociální ochrany.

Anna Majtánová

The present and prospects of the insurance market in Slovakia.

Súčasnost' a perspektívy poisťného trhu v Slovenskej republike

Summary:

Every year the Slovak insurance market demonstrates that it is one of the most dynamically developing branches of the economy. It is proved by the right movement to creation of market comparable with lands of European Union. The aim of my contribution is to analyse the present situation of insurance market in conditions of the Slovak Republic and to indicate perspectives of further development in the process of European integration. To this aim is subjected the structure of the contribution and it concentrates on the legislative assumption of the existence of insurance market, to the analysis of present situation of insurance market in the Slovak Republic and to the tendencies of development. In the analysis the attention is focused on subjects of insurance market, specific indicators of insurance market, technical reserves in insurance companies and solvency of insurance companies. In the conclusion the contribution indicates the development tendencies, mainly the harmonization of our legislative norms with directives of European Union, in the development of bank-insurance and certain advantages of life insurance. The accent is on the management of risk based on forecasts and the use of e-technologies in the insurance market.

Anotace:

Pojistný trh ve Slovenské republice se každoročně ukazuje jako jedno z nejrozvinutějších odvětví ekonomiky. Toho důkazem je fakt, že je to trh plně srovnatelný s obdobnými trhy v Evropské unii. Cílem mé práce je analyzovat současnou situaci na slovenském pojistném trhu a najít perspektivy dalšího rozvoje v procesu evropské integrace. Tomuto účelu je podřízena struktura práce, která se věnuje legislativním předpokladům existence slovenského pojistného trhu, analýze současné situace na tomto trhu a vývojovým tendencím. Část zabývající se analýzou je věnována pozornost subjektům pojistného trhu, specifickým ukazatelům pojistného trhu, technickým rezervám v pojišťovnách a solventnosti pojišťoven. V závěru jsou naznačeny vývojové tendence, obzvláště v procesu harmonizace slovenské legislativy s právem EU, další vývoj bankopojištění a některá zlepšení v životním pojištění. Je také kladen důraz na management rizika založený na předpovědích a použití e-technologií na pojistném trhu.

Stasys Puskorius

Criteria for Estimation of the Quality of Management

Kritéria odhadu kvality managementu.

Summary:

In the article, a survey of 3E (Economy, Efficiency, Effectiveness) concept is made. In the author's opinion, the interest results from the fact that criteria for evaluation of quality of public administration's scope are not correctly understood, are not acceptable for all and are not used in the same context. A survey was made about the three main terms – economy, efficiency and effectiveness. At the same time, the interference points and differences between these terms were clarified. A lot of attention is paid to forming quantitative criteria, which are useful for evaluation of terms such as economy, efficiency and effectiveness. A concrete case of creation of an integral criterion for evaluation of constitution of a group for project implementation and its labour efficiency is analysed.

Anotace:

V článku je proveden průzkum koncepce 3E (Economy, Efficiency and Effectiveness). Takový zájem, podle názoru autora, vyplývá z toho, že měřítka hodnocení kvality působnosti veřejné správy nejsou celkově pochopena, přijatelná pro všechny a nejsou ve stejném kontextu používána. Byl proveden průzkum tří hlavních termínů – hospodárnost, efektivita a účinnost. Zároveň jsou ujasněny styčné body a rodily mezi těmito termíny a jsou hierarchicky zařazeny. Hodně pozornosti je věnováno formování kvantitativních kritérií, která mohou být použita při vyhodnocování termínů jako hospodárnost, efektivita a účinnost. Je prozkoumán konkrétní příklad vzniku integrálního kritéria při hodnocení zřízení skupiny pro realizaci projektu a efektivity její práce.

Eva Rievajová, Vojtech Stanek

Approaches towards solutions of labour market problems and employment strategy.

Prístupy k riešeniu problémov na trhu práce a stratégia zamestnanosti

Summary:

The greatest economic as well as social problem of the Slovak Republic has been high unemployment. The unemployment rate is the highest among OECD countries while the rate of employment is one of the lowest. The principles of European Union employment policy emphasize the orientation of social transfers towards increasing the employment. These principles are reflected in national action employment plans of individual member states. Recent changes in the Slovak Republic concern the following areas: institutional transformation of employment services, changes in active labour market policy and its financing and modification of amount and period of the unemployment benefit drawing.

Anotace:

Největším ekonomickým, ale i společenským problémem Slovenska, je vysoká nezaměstnanost. Míra nezaměstnanosti je mezi největšími mezi zeměmi OECD, naopak míra zaměstnanosti jedna z nejmenších. Principy politiky zaměstnanosti Evropské unie zdůrazňují orientaci na sociální transfery za účelem zvýšení zaměstnanosti. Tyto

principy jsou promítnuty do národních akčních plánů zaměstnanosti jednotlivých členských států. Nedávné změny ve Slovenské republice se týkají následujících oblastí: institucionální transformace služeb zaměstnanosti, změny v aktivní politice zaměstnanosti a v jejím financování, a ve změnách výše a doby pobírání podpor v nezaměstnanosti.

Bořek Vašíček

Modern economic models of interest behaviour and groups (part I.)

Moderní ekonomické modely zájmového chování a skupin (část I.)

Summary:

The aim of this paper is to give a brief overview and categorize the current economic models of the individual interest behavior as part of empiric models of the interest groups. As explained in the introduction, the problem is quite complex because it is closely related to more general topics of the constitutional and institutional systems of each country and at the same time it is not just of interest of economics but also other social sciences.

Because most of the current empirical models are based on the traditional contributions of public choice theory in the 60's and 70's there is given a brief overview of its main findings as well as some critiques of this approach.

It is followed by an overview of more recent contributions to the topics of interests and interest groups. Firstly there are models describing the influence of the groups on the political process. These models intend to resolve two basic questions: what actions by groups have the actual influence on the policy formation and what is the intensity of these actions. Here we can distinguish models based either on influence function, vote function, composite utility function or the function of information transmission. The following models are of individual behavior; they are based on games theory and serves as the underlying logic of the previous models of the groups' influence. There are two different concepts due to the assumed level of individual willingness to cooperate within the group; the one of individual selection and the other of group selection.

The last chapter tries to interconnect the models of the interest groups with relevant models of rent seeking, which focus on different aspects of the same process. These models are also built on games theory. The very basic one is so called Nash game. Its feature is the logic of impossibility of cooperation between individuals and their simultaneous actions. Its modification permitting individual cooperation is a more complex Stackelberg game.

Anotace:

Cílem tohoto článku je poskytnout stručný přehled a kategorizaci současných ekonomických modelů zájmového chování jednotlivce jako součásti empirických modelů zájmových skupin. Jak vysvětluje úvod, problém je poněkud komplexní, neboť je úzce spojen s více obecnými tématy ústavního a institucionálního systému každé země a ve stejném momentu není předmětem zájmu pouze ekonomie, ale i ostatních společenskovedních disciplín.

Protože je většina současných empirických modelů založena na tradičních základech teorie veřejné volby z 60. a 70. let, je v článku uveden stručný přehled jejich hlavních zjištění, a v návaznosti také některé kritiky tohoto přístupu.

V následující části je uveden přehled příspěvků k tématu zájmů a zájmových skupin z poslední doby. Nejprve jsou to modely popisující vliv zájmových skupin na politický proces. Záměrem těchto modelů je odpovědět na dvě základní otázky: jaké činy zájmových skupin mají vliv na formování hospodářské politiky a jaký je účinek těchto vlivů. V této skupině rozlišujeme modely založené buď na vlivové funkci, volební funkci, složené užtkové funkci nebo na funkci přenosu informace. Další jsou modely chování jednotlivce, jsou založeny na teorii her a slouží jako podkladové k předešlým modelům vlivu skupin. Existují dva rozdílné koncepty, podle míry ochoty jednotlivce spolupracovat se skupinou, koncept individuální selekce a skupinové selekce.

Poslední oddíl článku se snaží o propojení modelů zájmových skupin s relevantními modely vyhledávání renty, které se zaměřují na různé aspekty téhož procesu. Tyto modely jsou též postaveny na teorii her. Nejzákladnější model je nazýván Nashovou hrou, jeho podstatou je nemožnost spolupráce mezi jednotlivci a jejich současně probíhajícími činnostmi. Jeho modifikace umožňující spolupráci jedinců je komplexnější model Stackelbergovy hry.